■ כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות ■

בסודשיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת האזינו, שבת שובה ■ ה' תשרי ה'תש"ע ■ 23.09.2009 ■ גליון מס' 37 ■

תפוצה לכל קהילות ישראל

קטעים משיחת ראש ישיבת "שפת אמת", הרה"ג שאול אלתר שליט"א, ערב יוה"כ תשס"ג

"לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם"

כ"ק אאז"ל ה"פני מנחם" זי"ע (האדמו"ר מגור, הגאון רבי פנחס מנחם אלתר זי"ע) היה רגיל לומר מידי שנה בסעודה המפסקת בשם אביו האדמו"ר מגור בעל ה"אמרי אמת" זי"ע, דאיתא בגמ' (יומא פז:) מצות וידוי ערב יום הכיפורים עם חשיכה, אבל אמרו חכמים יתוודה קודם שיאכל וישתה שמא תיטרף דעתו עליו (מחמת שיכרות רש"י), ויש גורסים שמא יחנק בסעודתו. ומהיכי תמצי לחשוש חששות רחוקות כאלו ומחמת זה לקבוע מצוה קודם זמנה מה שלא מצינו כן בשאר מצוות? אלא נראה שחכמים הבליעו הטעם האמיתי, שהוא, לפי שערב יום כיפור, האכילה של ערב יום כיפור, הוא עניין גבוה ביותר ומכפר, וצריך את הוידוי מחמת כפרת יום זה עצמו. כ"ק אאז"ל היה חוזר על מימרא זו בכל שנה, כדי לומר שאין זו סתם מימרא בעלמא, וצריך לראות לנצל יום גדול כזה שלא ילך לריק.

במשנה (יומא פה:) מבואר שהאומר אחטא ויום הכיפורים מכפר - אין יום הכיפורים מכפר, ובגמ' (פז.) לימא מתני' דלא כרבי, דתניא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכיפורים מכפר, וכמו שמכפר אפילו על אלו שאינן שבים, הוא-הדין שיכפר על האומר אחטא ויום הכיפורים מכפר. ומבהירה הגמרא: "אפי' תימא רבי, אגב שאני". (תוכל לומר שמשנתנו סוברת אפילו כרבי, מכיוון שמי שחוטא "אגב", על סמך כפרת יום כיפור, "שאני", דינו שונה. שכן, מי שמרשיע משום שסומך על כך שיום כיפור יכפר לו, אינו ראוי לכפרה זו.) וברש"י: מאחר שעליו (על יום כיפור) הוא סומך לחטוא אינו מכפר.

ומהו הלשון "אגב שאני"? הלא עיקר התירוץ הוא מחמת שעליו הוא סומך לחטוא? אלא נראה, שהפירוש עמוק יותר. יש אדם שאצלו חודש תשרי הוא כמין סדר מסוים של אירועים: בראש השנה תוקעים בשופר, בעשי"ת אומרים סליחות, בערב יום כיפור אוכלים, וביום כיפור צמים, כורעים ומשתחוים, בסוכות נוטלים לולב, ובהושענא רבה ערבות, אין זה מחייב אותו במאומה ואין הוא מרגיש צורך מיוחד בימים אלו. ודאי שאין הוא מתנגד שתהיה לו כפרה ביום כיפור, אף אדם אינו מתנגד לכך, מדוע לא? אפשר לחטוא כל השנה וביום אחד ימחק הכול ויוכלו שוב לחטוא, אולם החטאים אינם מעיקים עליו ואינו מבין עד כמה גדול הפגם. יום הכיפורים הוא חלק מסדרת האירועים שעוברת עליו וכבאגב הוא ג"כ מכפר, בכהאי גוונא מודה רבי שאין יום הכיפורים מכפר. אמנם אין צורך שישוב בתשובה שלימה, אולם, צריכים להשתוקק לכפרה ולבקש על זאת, להרגיש מרירות על מה שחטא.

"לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם", האחד תלוי בשני, עד כמה שלאדם יש ההרגשה לפני מי הוא מיטהר, למי חטא ואת מי החליף במי, כך יזכה לחלק השני: "ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים". שכל אחד יקח לעצמו שעה של חשבון הנפש, הרי זכינו להיות מעובדי השי"ת אשר מלוא כל הארץ כבודו ונתן לנו את תורתו הקדושה כלי חמדתו ואיך החלפנו הכול בהבלי העולם הזה הכלים כרגע? אדם שיתבונן בכך הלא בושה וכלימה תכסה את פניו על כל מעשיו ומחשבותיו ועל המצוות שביטל ולא רץ לקיימן, וכפי ההכרה של האדם בגודל החטא והרצון שלו לכפרה, כך יזכה באמת. בפרשת ואתחנן כתיב (דברים ד' כ"ג) ובקשתם משם את ה' אלוקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. בספרים דייקו בלשון הכתוב שמתחיל בלשון רבים ומסיים בלשון יחיד. אלא שבבקשה כולם שווים, ביום הכיפורים כולם צמים, כולם באים לבית מדרש להתפלל, מתירים להתפלל עם העבריינים, אבל ה"ומצאת" היא לכל אחד ואחד כפום שיעורא דליביה, לפי מידת דרישתו והרצון

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

חוק וסדר
המת שנמלט
כשהעמידו בני סלונים את יוסי לחזן רצו לעכב עליו, שלא יעשה כמעשה החזנים שקדמוהו. נתכנסו לאספה ונמנו וגמרו לקשור...
המשך בעמ' 4

"שחת לו לא בניו מומם דור עקש ופתלתל"
כתב החפץ חיים: חייב אדם להזהר במצוה קלה כבחמורה, כי אם נוהג הוא קלות ראש במצוה מן המצוות...
המשך בעמ' 6

סיפור לשבת
"הקב"ה שלח אותך אליה"
על כל אדם מישראל לשיש על כל מצוה ומצוה שתיפול בחלקו, שהרי היא זו שתציל אותו ואת העולם מרדת שחת...
המשך בעמ' 3

שביבים
■ "לא בכפייה ובכוח מנהלים בית יהודי"
■ מי אמר שהליטאים נגד אומן?
■ ליל ראש השנה דשנת תקס"ט
■ מקבלים מה שנותנים
המשך בעמ' 5

שלו למצוא, כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, עד כמה שהוא מוכן למסור נפשו על כך, וכדרשת חז"ל במקו"א (ברכות נד.) אפי' הוא נוטל נפשך. מסירות נפש אין המכוון דוקא ליהרג על קידוש ה', אלא כשלאדם יש רצון לדבר מה שהוא נגד רצון השי"ת והוא זובח את יצרו ומתגבר, זוהי ג"כ מסירות נפש גמורה. נפש מלשון רצון, מסירות נפש תמידית בכל יום ובכל עת ובכל שעה, והיא הרבה יותר קשה מלמסור עצמו בפעם אחת למיתה על קידוש ה'. שכן, המעשה אינו מתפרסם והוא אינו זוכה לכבוד והערכה מפי כל, כפי שזוכה הנהרג על קידוש ה', וגם האדם אצל עצמו אינו מתפעל מכך ואינו מרגיש שבמעשה זה נעשה צדיק גמור. הוא מכיר את מקומו ויודע שגם מחר יהיו לו נסיונות קשים שמי יודע אם יוכל לעמוד בהם. זהו "בכל נפשך" אפילו הוא נוטל את נפשך, בכל יום מחדש למסור הרצון להשי"ת. עוד מעשה ועוד רצון, אין צריך להגיע ח"ו למסירת הנפש ממש, רק "אדם כי יקריב מכם", להקריב מעצמו להשי"ת, אבל שיהיה "בכל לבבך ובכל נפשך", ואזי זוכים למצוא, כשהתשובה היא אמיתית ומעומק הלב, לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם.

אמרו חז"ל (יומא פא:) כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, ומקשה השפת אמת (יומא שם) דלכאורה עשירי מיותר שהרי באמת מתענה בעשירי, ולא הוה ליה למימר אלא מעלה עליו הכתוב כאילו התענה גם בתשיעי. ומיישב השפ"א דש"מ מהכא, שאכילת תשיעי עצמה נחשבת כתענית שני ימים, לבד תענית עשירי שמתענה באמת, וכאילו התענה שלושה ימים רצופים. כ"ק אאז"ל מביא (שבת שובה נ"ד) בשם האדמו"ר מגור ה"לב שמחה" זצ"ל רמז על שבת הסמוכה לשני ימים של ר"ה מהכתוב (הושע ו' ב') יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ויחיה, ומבאר כ"ק אאז"ל הכוונה שהרי מקרא נדרש לפניו ולאחריו, בפסוק הקודם כתיב "לכו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו יך ויחבשנו", ובפסוק שלאחריו כתיב "ונדעה נרדפה לדעת את ה'", והיינו, שיכולים לזכות לסגולת אלו הג' ימים ע"י קיום מה שכתוב בפסוק קודם ובפסוק שאחר כך, ואפשר לומר להיפך גם כן, שע"י ג' ימים טובים רצופים יכולים להגיע לתשובה אמיתית, תשובה שיש לה קיום: "ביום השלישי יקימנו ונחיה". בכל שנה ישנם ג' ימים טובים רצופים, ערב יום כיפור שנחשב כתענית שני ימים, ויום כיפור עצמו שמתענה באמת. בשנה זו שערב יום כיפור חל ביום ראשון הוא ממש ג' ימים רצופים, שבת שובה וסמוך לה ערב יום כיפור ויום כיפור, והענין של ג' ימים רצופים, י"ל ע"פ מה שמצינו בחז"ל בכמה מקומות שבהפסק של שלושה ימים נפסקת השייכות למה שהיה מקודם, בגמ' (סוכה נג. וש"נ) האומר שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר. האדם אינו יכול לחיות אם אינו ישן שלושה ימים לכל הפחות משהו, כהרף עין, והטעם הוא דאיתא שבשעה שהאדם ישן נשמתו עולה למעלה ומקבלת שם חיות חדשה ושפע רוחני שממנה חי האדם, וכשאינו ישן שלושה ימים מתנתק ממקור חיותו ואינו יכול לעמוד, ובגמ' (ב"ק פב.) וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים, דורשי רשומות אמרו אין מים אלא תורה וכו' כיון שהלכו שלושת ימים בלא תורה נלאו, לפיכך תיקנו שיהיו קורין בתורה בשני וחמישי כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה. הפסק של שלושה ימים רצופים מנתק השייכות של האדם לתורה ולהיפך, כשיש ג' ימים טובים רצופים, שבת תשובה ערב יום כיפור ויום כיפור, ג' ימים של תשובה, יכולים להתנתק מהמעשים הקודמים ומכל הבלי העולם הזה ולזכות לתשובה אמיתית, תשובה שיש לה קיום, "ביום השלישי יקימנו ונחיה".

קחו עמכם דברים ושובו אל ה', ב"אמרי אמת" מדייק, מה הלשון קחו עמכם דברים, דברו ושובו אל ה' היה לו לומר? ומפרש, דהיינו קחו עצמכם עם הדברים שלא יהיו רק מן השפה ולחוץ. איתא שעשרת ימי תשובה הם כנגד עשרת הדיברות, כל יום כנגד דברה אחרת, והיום (ערב יום הכיפורים) הוא כנגד לא תענה ברעך עד שקר. השי"ת נקרא רעך כדכתיב (משלי כ"ז י') "רעך ורע אביך אל תעזוב". ופירשו (עיין רש"י שם ובשבת לא. ד"ה דעלך) דקאי על הקב"ה שנקרא ריע לישראל. "לא תענה ברעך עד שקר" צריך להיזהר לא להיות חלילה כמעיד עדות שקר בעצמו, שאומר בפיו שמתחרט וליבו בל עימו, אין פיו וליבו שווים בתשובתו. "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני" כתיב, רק קחו עמכם דברים, ליקח עצמו ופנימיותו עם הדברים שאומר בפיו, ושובו אל ה', שיקבל ע"ע באמת לשנות דרכיו ולהיטיב מעשיו, ושיהיה לקבלתו קיום. "קחו עמכם דברים", ליקח הדברים עמו בתמידות.

יש והאדם מדמה בנפשו שתשובתו אמיתית היא וליבו לשמים, ברם, כשיבדוק עצמו היטב יראה שאינו כן בשלימות. חז"ל דרשו עה"פ (בראשית ד' ט"ז) "ויצא קין מלפני ה'", יצא בהכנעה כגונב דעת עליונה. קין היה בנו של אדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, הוא לא היה שוטה ולא חשב שיוכל לרמות את השי"ת ובאמת עשה תשובה, אלא שבעמקי ליבו הייתה לו מחשבה פסולה דקה מו הדקה, שהוא עצמו לא הבחין בה, ובכל זאת נקרא גונב דעת עליונה. צריך להיזהר לא לרמות עצמו, לחפש ולבדוק היטב בכל חדרי ליבו אם באמת פיו וליבו שוים לגמרי. התשובה האמיתית היא כמש"כ הרמב"ם (בפ"ב מהל' תשובה ה"ב) עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם. הרמב"ם אינו כותב עד שיעיד עליו יודע עתידות, אלא יודע תעלומות. א"א לדעת מה ילד יום, יתכן שמחר יהיו לו נסינות קשים ושוב יכשל, זה אינו פגם בתשובה, העיקר הוא שבשעת מעשה ישוב בכל ליבו ובכל נפשו ויבדוק עצמו בכל חדרי מחשבותיו שיהיו לשמים "עד שיעיד עליו יודע תעלומות" שבמצב שהוא כעת לא ישוב לזה החטא לעולם, באשר הוא שם, רק שלא יחשוב שדי בכך שישוב מן השפה ולחוץ.

על הפסוק "כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו", איתא מהחתם סופר זצ"ל, שכשם שאדם שעומד ופניו למזרח יכול ברגע אחד להפוך פניו לצד מערב, כן "הרחיק ממנו את פשעינו", כשאדם מקבל ע"ע באמת לשנות כיוון ומפנה עורפו לדרך שהלך בה עד כה, מתקבלת תשובתו, ומה שיהיה מכאן ואילך אם יכשל שוב אין זה פוגם תשובתו, ובזה י"ל מה דאיתא בגמ' (ר"ה יז:) ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא ויעשה תשובה, והקשו הראשונים ז"ל, קודם שיחטא לשם מה זקוק הוא למידת הרחמים, ולהאמור יש לבאר הכוונה, שאחר שחטא ושב אז באמת צריך הוא למידת רחמים שתתקבל תשובתו אעפ"י שיתכן שיחטא בשנית, ואני הוא קודם שיחטא, היינו, קודם שיחטא בשנית, זוהי ג"כ אחת ממידות של רחמים, שאם בשעת מעשה שב בכל ליבו מיד מקבלו השי"ת אעפ"י שאפשר שישוב לכסלה, והשי"ת יהיה בעזרו. לולא הקב"ה עוזרו אין יכול לו. השי"ת יעזור שנזכה להיות מן השבים באמת ונזכה לכפרה האמיתית ושתהיה שנה טובה.

סיפור לשבת

"הקב"ה שלח אותך אליה"

על כל אדם מישראל לשיש על כל מצוה ומצוה שתיפול בחלקו, שהרי היא זו שתציל אותו ואת העולם מרדת שחת. ואף אם קיומה יהיה קשה לו ביותר, לא ירע הדבר בעיניו, ועל אחת כמה וכמה שלא יתחמק בתואנות שווא מלקיימה.

האדמו"ר מגור בעל ה"אמרי אמת" הביא לדברים אלו הוכחה ממשנה מפורשת, בשעה שהורה לאחד מחסידיו לוותר על סכום כסף נכבד ביותר, עבור קיום מצווה. ומעשה שהיה כך היה:

בעיר לודז' הייתה אלמנה שהתגוררה בשכירות, והנה לפתע נשבר מטה לחמה, ובידה לא הייתה פרוטה לפורטה, וכמובן שאף את דמי השכירות לא עלה בידה לשלם. בעל הבית שהיה אדם אמיד התחשב במצבה והמתין חודש אחר חודש בסבלנות ראויה לציון. אולם, כעבור חצי שנה פנה אליה ואמר כי אמנם יודע הוא את מצבה הקשה, ולכן המתין עד כה, אולם מאחר שהנכס הזה נועד להשכרה ומהווה עבורו מקור פרנסה, אין הוא מסוגל להמתין עוד, ואם אינה יכולה לשלם את דמי השכירות עליה לפנות את הדירה.

האלמנה פרצה בבכי והחלה לתנות בפניו את קשייה הרבים, אולם הלה בשלו - הוא המתין לתשלום זמן רב, וכעת הוא אף מסכים לוותר על דמי השכירות של מחצית השנה שלא שולמו, אך לא עוד - גם הוא זקוק לפרנסה.

בצר לה, פנתה האשה אל בעל ה"אמרי אמת", רבו של המשכיר, ותינתה בפניו את צרתה. קרא הרבי לבעל הבית ושאל אותו: "כיצד אתה מוציא אלמנה מדירתה?".

השיב החסיד: "רבי, זה כבר מחצית השנה שהיא דרה אצלי מבלי לשם לי מאומה! אמנם הסכמתי לוותר לה על חובות העבר, אבל עד מתי אאלץ להמשיך ולספוג את ההפסדים האלו לבדי? הלא סך התשלום משכירות הדירה מגיע לסכום נכבד, וכי צריך אנוכי להוציא את כל הסכום מכיסי? מדוע שלא ישאו גם האחרים בהוצאות השכירות? האם לא הקהל מְחֻיָּב גם הוא לדאוג לאותה אלמנה?!".

אמר לו האדמו"ר: "ישנה משנה (גטין ד, ה) מפורשת הסותרת את טענותיך. במשנה מדובר על עבד כנעני לשני שֻׁתָּפִים, אחד מהם שחרר את העבד מרצונו או בעל כרחו, וכך נוצר מצב שהעבד נותר חצי עבד וחצי בן חורין. במצב שנוצר לא רשאי העבד לשאת שפחה כנענית, משום צד בן החורין שבו, ואף אינו רשאי לשאת בת חורין, משום צד עבדות שבו. ולכן על מנת שתהיה לו תקנה, והוא יוכל לקיים את המצוה הראשונה בתורה, מצות פריה ורביה, כופים בית הדין את השותף השני להוציאו לחרות, וכך יכול העבד המשוחרר לשאת בת חורין. בתמורה לשחרור, עליו לשלם לאדונו, אולם מאחר שבמצבו הנוכחי אין בידו כסף, שהרי מה שקנה העבד קנה רבו, הוא כותב שטר חוב על חצי דמיו ומעניק אותו לאדונו.

נמצא כי על מנת שהעבד יוכל לקיים מצוה, כופים את האדון להפסיד סך עצום - מחיר של חצי עבד, שהוא ובניו ובני בניו היו אמורים להיות לו קִנְיָן עולם, כשבתמורה הוא מקבל שטר חוב שאין ערובה שיפרע אי פעם... במשנה אין אזכור לכך שהקהל משתתף בפדיון, או שחלק מהחוב נופל על הקופה הציבורית, אלא האדון מקבל לידו כדמי פדיון שטר חוב שכותב העבד על עצמו, שטר ללא כִּסּוּי...

אין זאת - המשיך האדמו"ר ואמר - אלא שממשנה זו רואים כי אם הקדוש ברוך הוא זִמֵּן לידיו של אדם מצוה, עליו לראות בכך סימן מן השמים לכך שזו המצוה שלו, ועליו לקיימה בכל נפשו ובכל מְאוֹדוֹ, מבלי להפיל את האחריות לקיומה על כתפי האחרים.

ואף כאן, מכיוון שאותה אלמנה מסכנה נקלעה לדירתך, עליך להבין כי הקדוש ברוך הוא שלח אותה אליך, ונתן לך את ההזדמנות לקים מצוה זו כדי להתקדם בעבודת השם. זו המצוה שלך וכאן טמון הניסיון שלך! מצות גמילות חסדים זו שהנך יכול כעת לקיימה באפן מֻשְׁלָם, היא זכות שעליך להשכיל לנצל אותה כמנוף לְהִתְעַלּוּת וּלְהִתְקָרְבוּת לקדוש ברוך הוא!!" המגיד רבי שלמה לוונשטיין שליט"א שסיפר זאת, מביא בספרו "ומתוק האור"/ ימים נוראים/ מהדורת מירון, עוד מקרה מופלא המוכיח, כי לעיתים מצווה שמזדמנת לאדם מגוננת עליו ועל חייו, עוד יותר משהוא שומר עליה... וכי העובדה שהשכיל לקפוץ על המציאה שנפלה בחלקו כמוצא שלל רב ולקיימה בלב שלם, עומדת לזכותו בעולם הבא ופרותיה נאכלות אף בעולם הזה:

רבי שמשון דינין ז"ל היה אחד מן המורים שלמדני בימי ילדותי. לפני מספר שנים נפטר ר' שמשון והלך לבית עולמו, ורק לאחר פטירתו התפרסם אודותיו המעשה הבא.

אחד מתלמידיו הרבים פגשו יום אחד וניגש לספר לו כי הוא זקוק להלוואה כספית. הוא הוסיף ואמר כי כבר פנה ליהודי פלוני בבקשה להלוות לו את הסכום, אבל הלה לא היה מוכן להלוות לו סך כה נכבד, משום שחשש שלא יהיה בידו להשיב את החוב. כאשר שמע ר' שמשון דינין את הדברים, טרח לגשת לאותו פלוני, ושיכנע אותו להלוות לאותו תלמיד, והלה אכן הלווה לו.

כשהגיע זמן הפרעון, נוכח המלווה כי איש אינו פורע את החוב, ולכן פנה לר' שמשון ואמר לו, "אמנם אתה לא חתמת ערבות ואינך חייב לי מאומה, אבל אתה הוא זה ששכנעת אותי להלוות לתלמידך, ולדעתי מן שיושר הוא שכעת תדאג לכך שלא אפסיד את כספי".

המשך בעמוד הבא...

הלך ר' שמשון להתייעץ עם רבי אהרון לייב שטינמן שליט"א, והרב אמר לו כי אף על פי שמן הדין אינו חיב לעשות דבר בענין זה, בכל זאת כיוון שהדבר התגלגל על ידו, ראוי שייקח על עצמו את המצווה עד הסוף, ויקבל על עצמו להחזיר את החוב. הרב הוסיף ואמר, "יודע אני שזהו סכום גדול למדי בשביל יהודי כמוך שחי רק מקצבת פנסיה, ולכן אני מציע שתשׂרוס את התשלום על פני תקופה ארוכה, ואני סמוך ובטוח שזכות המצוה תעמד לך כל זמן שתהיה עסוק בה".

ר' שמשון שמע לדברי הרב, והבטיח לשלם למלוה את שׂלוא הסכום בתשלומים. תשלומים אלו נפרסו על פני שנים, וזמן מה לאחר ששילם את התשלום האחרון, הלך ר' שמשון לעולמו...

אין זאת אלא שכאשר מגלגל הקדוש ברוך הוא מצוה לפתחו של אדם, הריהי כ"מנה אישית" המְיועֶדֶת עבורו. אמנם, לעיתים קיומה כרוך בקושי רב, אך כנראה שלכך בדיוק זקוק האיש לבניית עולמו הרוחני. וכעין זה אומר הגאון מוילנא, שכאשר מְזַמֵן הקדוש ברוך הוא נסיון צדקה לְאֵי מִי, הוא עצמו נצרך למצוה זו. ■

חוק וסדר

פינה משפטית מאת עו"ד משה פרידל

המת שנמלט

בין כסה לעשור ביקש אותי שאול ידידי, לכתוב ברוח הזמן.

משכך חשבתי לפרסם עניין שיש בו הכל:

סוגיה משפטית (חוזים), ענייני רבנים וחזנים, צרכי החג לעניים ובעיקר סיפור שחיים ומוות שזורים בו.

מדי שנה בפרוס הימים הנוראים אני שולח לידידי מכרי ורעי ברכת שנה טובה ומעשייה לחג.

הואיל ובחודשים האחרונים הפכתם בעל כורחכם לידידי הנאמנים, בחרתי לשלוח את המעשייה (אף היא לקוחה מליפמן) לכולכם באופן אישי ביותר ונמצאתי יוצא ידי חובת הכל.

קהלת סלונים, שישב בה רבי אייזיל חריף על כסא-הרבנות, הייתה מתנאה בחזניה. חזני סלונים היו יודעי-תפילה ויודעי נגן, ברם, לא היו מתקיימים בה. מכיוון שהיו מתפרסמים בסביבה, היו באות קהילות אחרות, מוסיפות על שכרם וזוכות בהם לעצמן.

כשהעמידו בני סלונים את יוסי לחזן רצו לעכב עליו, שלא יעשה כמעשה החזנים שקדמוהו. נתכנסו לאספה ונמנו וגמרו לקשור את החזן בקשר התחייבות, שיתחייב בחתימת ידו לשמש בסלונים כך וכך שנים. למחר נכנסו טובי העיר אצל הרב, רבי אייזיל, להמלך בו כיצד יהיה כתוב כתב ההתחייבות, כדי להחמיר את איסור היציאה על החזן ולהדק את הקשר בינו ובין הקהילה.

נענה רבי אייזיל ואמר, אספר לכם מעשה שהיה:

מעשה בעיירה אחת, שהקצו בה מקום לבית קברות חדש, ולא היה מת לחנוך בו את בית הקברות. כל גוסס, אפיל עני שבישראל, צוה ליורשיו ולקרוביו, שלא יקברוהו אלא בבית הקברות הישן. שכן זלזול הוא למת להיות ראשון לבית קברות. עמדו גבאי חברה קדישא והכריזו: כל מת, שיקבר בבית הקברות החדש, יורשיו פטורים מדמי קבורה. ולא עוד אלא, שהם זוכים במאה זוז מקופת הקהל. עברו עידן ועידנים - ובית הקברות החדש עדיין לא נתחנך.

והיה שם בעיירה עני אחד, עני שבעניים, ודעתו תמיד בדוחה עליו.

הגיע פרוס החג ובידו אין פרוטה לפורטה. התחילה אשתו מציקתו:

"כלו כל הקצין! החג ממשמש ובא ובבית אין זכר לצרכי חג".

אמר לה:

"אם תשמעי לי נחוג את החג ביד רחבה, כיד העשירים. אני אהיה משים עצמי מת ואת לכי לגבאי חברה קדישא ואמרי לו, שהסכמתי לפני מותי להיקבר בבית הקברות החדש ומיד תקבלי מאה זוז, די והותר לצרכי החג".

עשתה האשה כדבריו.

השכיבה את בעלה על גבי קרקע, כיסתה אותו בסדין, העמידה נרות למראשותיו והיא עצמה, בוכייה ומתייפחת, הלכה לגבאי חברה קדישא וספרה לו כל אותו מעשה.

שמע הגבאי ושמח בלבו. מיד הרצה ליד האשה מאה זוז והבהיל את השמשים להתעסק במת ולעשות לו צרכיו.

רבים לא הלכו אחרי מיטתו של העני. המלווים המועטים, שדקדקו לקיים מצוות הלווית המת, נשמטו אחד אחד, וכשיצאה העגלה מחוץ לתחום העיירה לא נשארו אלא שני השמשים בלבד.

בדרך לבית הקברות עברו על בית יין. נכנסו השמשים לתוכו ללגימה, כדרך שמשי קבורה. קפץ ה"מת" מעל העגלה, נשא רגליו וברח לביתו.

יצאו השמשים מבית היין כשהם שתויים ומבוסמים, לא הרגישו בנעשה, ישבו על העגלה ונסעו לבית הקברות החדש.

הגיעו לבית הקברות, הורידו את המיטה מעל העגלה - וחשכו עיניהם: המת איננו!

מיד נתפכחו וגמרו ביניהם למלא את הקבר מחולייתו והדבר יהיה סוד כמוס.

בו ביום קנה העני בשר ודגים ושאר צרכי החג וכל העיירה הייתה הומייה לערמתו של אותו עני, שהערים על גבאי חברה קדישא.

לימים מת עני אחר מבני העיירה. אף הלווייתו שלזה לא הייתה ברוב עם ומחוץ לעיירה נשארו השמשים לבדם. כשעברו על בית היין ורצו להיכנס ללגימה אמר אחד לחברו:

"בוא ונקשור את המת אל העגלה, שלא יברח כדרך שברח פלוני. ותוך כדי דיבור הוציאו עבותות עגלה והתחילו מקשרים את המת אל העגלה.

עמד שם פקח אחד, התחיל מלגלג עליהם:

"שוטים שבעולם! פלוני, שחי היה, היה לכם לקשרו אל העגלה, שלא יברח. ואילו זה מת ממש הוא ולא יזוז ממקומו"

"אף הנידון כך" מסיים רבי אייזיל "החזנים הראשונים, שהיו ידועים ומפורסמים ורבו הקופצים עליהם, היה לכם לקשרם בכתב התחייבות, שלא יצאו את סלונים. ברם, יוסי לא יזוז מכאן. אין קופצים עליו..."

הכותב הינו בעל משרד עורכי דין ברעננה

שביבים / שאול שיף

"לא בכפייה ובכוח מנהלים בית יהודי"

ראש מוסדות "רב פעלים", "הצדיק מנתיבות", הרה"ג יורם אברג'יל שליט"א, התראיין ל"כפר חב"ד" והתייחס בו לכמה נושאים מעוררי עניין. בין היתר אמר, ולא זה עמד במרכז הראיון, כי "מי שטועם רק כמה 'כזיתים' מספר התניא, מובטח לו שיזכה לגילוי אלוקי בנשמתו. ובגשמיות - כשלומדים תניא בכל יום רואים ישועות גדולות. מי שנמצא באיזו צרה, או שצריך ללכת למשפט וכדומה, ייקח את ספר התניא איתו ומובטח לו שלא יינזק."

הרב אברג'יל שידיו רב לו בקירוב רחוקים לשמירת מצוות נתן כמה עצות בתחום זה והקטע הבא ראוי שיימצא על שולחנם של החוזרים בתשובה:

"מתחילים עם "תשובה תתאה", תשובה בסיסית, ואחר כך מתקדמים לאט לאט. לא טוב להתקדם במהירות קיצונית. רק עזיבת החטא צריכה להיות במהירות, כדברי רבי צדוק הכהן בספרו "צדקת הצדיק", שרואים אצל יוסף הצדיק שברח מן החטא, "ויעזב בגדה בידה וינס החוצה". כי אסור להיות קשורים לחטא אפילו שנייה אחת... אבל אחרי שבורחים מהרע, עבודת התשובה וההתקרבות אל הטוב צריכה להיות בהדרגה. וכמו שכתוב: "בשובה ונחת תיוושעון". אדם שמזדרז מאוד בשלבי התשובה, עלול להחריב את ביתו ח"ו. וכבר ראינו מקרים של בעלי תשובה נשואים שהגיעו לידי גירושין ל"ע" רק משום שלא קיבלו הדרכה מתאימה. כשהבעל מתקרב במהירות ורואה שאשתו אינה מתקדמת בקצב שלו, זה מפריע לו מאוד. והיא מצידה, נראה לה שמשהו השתבש אצלו בחיים. היא לא מוכנה לבצע שינוי כה מהיר בחייה, וכך נוצרים ביניהם חיכוכים. ולא זו הדרך. דרך התורה אינה מצדיקה לצער את בת ישראל כשהבעל רוצה לחזור בתשובה. עליו להסביר לה את הדברים בדרכי נועם ובנינוחות, ולא בכפייה, חלילה וחס.

והוא הדין להיפך: יש מקרים שהאישה מתחזקת במהירות, מחליטה לחבוש כיסוי ראש וכדומה, והבעל עדיין אינו בשל לזה. גם במקרה זה צריכים לזכור ששלום בית חשוב מאוד. על האשה לשאול רב מורה הוראה כיצד עליה לנהוג ולא לקבל החלטות פזיזות על דעת עצמה. לא כך משרים את השכינה בבית. כי על התורה נאמר ש"דרכיה דרכי נועם" ולא בכוח ובכפייה מנהלים בית יהודי...".

מי אמר שהליטאים נגד אומן?

מקורביו של מרן הרה"ג ר' אריה לייב שטיינמן שליט"א העלו בשיחה עמו את נסיעת ההמונים לאומן לתפילות ראש השנה. הללו היו בטוחים, כי הרב ייצא בחריפות נגד התופעה הזאת ויגנה אותה, כמו כמה מעמיתיו בהנהגה הליטאית. להפתעתם, הרב התבטא בערך כך: "מקום תפילה חשוב. 12 אלף איש המתפללים נותנים חשיבות למקום". ובכל זאת היה מי שניסה לקרר את הרב וסיפר לו, כי לא מעט אלמנטים שליליים מגיעים לאומן. והרב בשלו: "מקום תפילה חשוב, ואשר לאותם אנשים בעייתיים אז החלבנה (מסממני הקטורת שנודף ממנו ריח רע, אבל בכל זאת כלול בין 11 הסממנים) קצת יותר גדול" ולא יסף.

ליל ראש השנה דשנת תקס"ט

בשיחתו בשבת בראשית שנת תשי"ז סיפר הרבי מליובאוויטש:

בראש השנה שנת תרצ"ה, סיפר כ"ק מורי וחמי אדמו"ר מה שסיפר הצמח צדק בראש השנה תר"ג:

בליל א' דראש השנה נהגו רבותינו נשיאינו שלא לדבר כלל בהסעודה. אבל בליל ראש השנה דשנת תקס"ט, קרא אדמו"ר הזקן את אדמו"ר האמצעי (בנו-ש.ש.) ואותו (את הצמח צדק (הנכד-ש.ש.)) ואמר: במשך שנה זו פעלתי כך וכך בעלי תשובה, כך וכך עובדים (כינוי לבעלי מדרגה גבוהה בחסידות ועבודת השם-ש.ש.), וכך וכך צדיקים-אדמו"ר הזקן נקב במספר הבעלי תשובה, הצדיקים והעובדים-ובמילא מגיע לי שכר. ובשכר זה שמגיע לי, תובע אני שלפלוני בן פלוני-בנקבו שמו- תהיה פרנסה בהרחבה, לפלוני בן פלוני-בנקבו בשמו-בריאות הגוף וכו'. וסיים אדמו"ר הזקן: אתם הנכם שני עדים, ו"על פי שנים עדים יקום דבר". כשסיפר זאת כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאלוהו, האם סיפור הצמח צדק בשנת תר"ג היה גם בשביל לפעול עניין כזה? כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ענה על כך בפירוש, אבל מרושמי פניו היה ניכר שכן הוא." (ובשיחה זו השפיע גם האדמו"ר הריי"ץ עניינים גשמיים לעם ישראל בגין זכויותיו וגם האדמו"ר מליובאוויטש שסיפר על כך, תבע שהקב"ה יתן לכל אחד ואחד מישראל את כל צרכיו, שנכללים בבני, חיי ומזוני רויחי).

מקבלים מה שנותנים

(סיפור לימים הנוראים עם מוסר השכל, שסיפר לי הרב שמואל מנחם סרלואי הי"ו. לקרוא ולהפנים) "אתה מוזמן למשפט ביום שלישי הקרוב!" ההודעה הקצרה שנתלתה על דלת ביתו של החלבן, הסעירה את רוחו.

הוא היה איש ישר, שהתנהג תמיד בנאמנות ובמוסריות. אף פעם לא רימה, שיקר או גנב. הוא גם לא שתה לשוכרה בשעות הבוקר, דבר האסור על פי החוק בכפר. הוא לא ידע למה מזמינים אותו למשפט. אבל האופה ידע. האופה היה רגיל לקנות חמאה וגבינה מהחלבן המקומי והשתמש בהם לאפיה.יום אחד עלה בו החשד שגושי החמאה שהחלבן מוכר לו שוקלים פחות מקילו, למרות שהחלבן מצהיר שכל גוש שוקל קילו בדיוק, לא פחות ולא יותר. האופה החליט לבדוק את העניין, ובמשך תקופה הוא שקל בעקביות כל גוש של חמאה שקנה מהחלבן, והוא אכן גילה שגושי החמאה שוקלים פחות מקילו, לפעמים 900 גרם, לפעמים 950, ופעם אחת אפילו 800. האופה היה נזעם "מרמים אותי" הוא אמר לאשתו בכעס, "אני לא אשתוק על זה".

הוא ניגש אל השופט המקומי והתלונן על מעשיו של החלבן. "חייבים להעלות אותו לדין!" אמר האופה, "אי אפשר לאפשר לו לרמות את כל תושבי הכפר. אנשים סומכים עליו".

עוד באותו יום תלה שליח של בית המשפט המקומי הזמנה לדיון על פתח ביתו של החלבן. החלבן הגיע לבית המשפט רועד ונפחד. הוא מעולם לא ראה את בית המשפט, ומעולם לא דיבר עם השופט שהטיל אימה על כל תושבי הכפר. "אני מניח שיש לך משקל מדויק במחלבה?" פתח השופט את הדיון.

-לא כבודו!" אמר החלבן "אין לי משקל".

-"אז איך בדיוק אתה שוקל את החמאה שאתה מוכר לאופה? האם אתה סתם כך מחליט שזה קילו?!" הרעים השופט בקולו.

-"חס וחלילה, אדוני השופט. אני איש ישר, לעולם לא עלה על דעתי לעשות כזה דבר. פשוט מאוד, בניתי לעצמי מין משקלי מאזניים, כאלו שאתה צריך לשים משקולת בצד אחד כדי שתאזן את החמאה שבצד השני."

השופט הנהן בראשו בהבנה, והחלבן המשיך: "בכל יום כשאני בא לשקול את החמאה עבור האופה אני מניח בצד השני של המשקולת כיכר לחם של קילו שאותה אני קונה בבוקר מהאופה, וכך אני יודע כמה חמאה עלי לתת לו כדי שיצא קילו בדיוק."

השופט חזר על דבריו של החלבן: "אתה בעצם אומר לנו שכמות החמאה שאתה נותן שווה למשקל הכיכר שהאופה נותן לך". "בדיוק כבודו", אמר החלבן, ופני האופה חפו.

ככה זה בחיים, אנחנו מקבלים בדיוק את שאנחנו נותנים. ועוד דבר, לפני שאנחנו ניגשים להוכיח אחרים, בטרם שאנו שופטים את כל מי שמסביבנו, הבה ונעשה בדק בית פנימי, האם אין אנו לוקים באותם החסרונות שאנו מייחסים לאחרים.

ושני פתגמים אמרו חכמינו ז"ל בדבר: "קשוט עצמך תחילה, ואחר כך קשוט אחרים" (מסכת בבא מציעא דף קז) "מום שבך אל תאמר לחבריך" (מסכת בבא מציעא דף נט).

ווארט...

"שחת לו לא בניו מומם דור עקש ופתלתל"

כתב החפץ חיים: חייב אדם להזהר במצוה קלה כבחמורה, כי אם נוהג הוא קלות ראש במצוה מן המצוות או דש ברגליו איזה הנהגה טובה ממנהגי ישראל, אף אם "שחת לו לא" - לגבי עצמו אין הדבר נחשב לשחיתות, אבל "בניו מומם": מפני שמעשי אבות סימן לבנים, המה ישתו המים הרעים ממנו, מן האב המסמל להם דוגמה, וילמדו ממנו לשקר ולפרוק מעליהם לגמרי עול תורה ומצוות עד שיהיו חס ושלום "דור עקש ופתלתל".

ליקט וערך: עו"ד משה פרידל

"הבט אל צרותינו"

תרגום חופשי מאידיש של קטע משיחה של האדמו"ר הקודם מליובאוויטש, הלא הוא האדמו"ר הריי"ץ זי"ע:

"מצב כלל ישראל כעת הינו מאוד עצוב ועגמומי, קשה וכבד מאוד להמתין יותר, וממשיכים להטביע את בני ישראל בבוץ.

(כ"ק אדמו"ר בכה הרבה ואמר:)

מוח שליט על הלב (=היינו לקחת כל דבר באופן שכלי כאשר שולטים על הרגש) זה צריך להיות רק כלפי האדם עצמו אך לא על הזולת...

אבינו שבשמים קבל תפילתנו הבט אל צרותינו ואל תפן אל יצרנו, והשם יתברך ישמע שוועתנו."

(ספר השיחות תש"ד עמוד 76 ואקטואלי גם לימים אלה)

מסננת חינוכית

השירות בחינם!

כולנו משתמשים ומכירים את האינטרנט.
שמענו על כל הבעיות החינוכיות הקשות שבאינטרנט. ילדים רכים נחשפים לאלימות ופורנוגרפיה קשה בעקבות חיפושים תמימים. סכנות אורבות בצ'טים ובפורומים, והטכנולוגיה מתפתחת בקצב שקשה לעקוב אחריו.
חברת אינטרנט רימון היא החברה היחידה ששמה לה למטרה לאפשר גלישה חופשית ככל הניתן אך ללא פשרות על הביטחון ברשת.

אינטרנט רימון
מה שטוב באינטרנט
1-800-222-234

חדש!

פורטל הדף היומי
www.daf-yomi.com
בשעה טובה הושק פורטל הדף היומי!
האתר משמש כבמה מרכזית עבור כל הפרסומים המיועדים ללומדי הדף-היומי וכולל פונקציות נוספות רבות לטובת לומדי הדף היומי: סיכומים, טבלאות, שו"ת, חידונים, מאמרים, חוברות, מצא חברותא, לוח-שיעורים, פורום ועוד....
האתר הינו ללא מטרות רווח וכל התכנים בו מופצים חינם

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
טל. 052-7723288
אימייל. gilwein26@012.net.il

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net